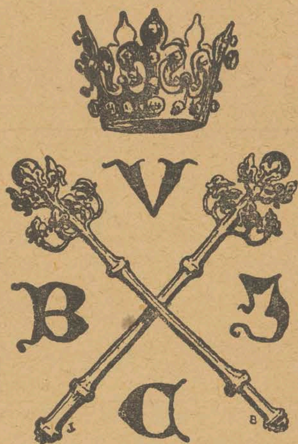

7.

AD

PRÆLIMINAREM ENUMERATIONEM CAUSARUM,

OB QVAS

REX POSSESSOR SUECIÆ, REGEM POLONIÆ AC HÆREDITARIUM SUECIÆ REGEM BELLO ADORIRI:

Quasi coactus sit;

RESPONSIO.

ANNO M. DC. LVI.

ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO PRINCIPI DN. STEPHANO COMITI DE PILTZA KORYCIENSKI, REGNI POLONIÆ Supremo Cancellario, Regiæq; Civitatis Varsavient: Gubernatori &c. &c.

Domino suo & Benefactori Colendißimo.

Nicephorus Nicoymius, optimè feliciterque agere.

M*Iraberis fortaßis, Illustrißime & Excellentißime Domine, me Nation: Græcum de rebus Polonicis disceptare, in re præsertim à Vestratibus silentio omnino prætergreßa, seu potius contempta. Sed ne animo admiratione occupato ad legendum has, quas Excellentiæ Tuæ transmitto chartas accedas & impediaris, causas meæ scriptionis brevibus accipe. Fui, ut nosti, à teneris annis ad meliores scientias promotus beneficio Magni in Repub. Vestra Principis Viri Illustrißimi Gorayski Castellani Kitoviensis nuper defuncti, ejusque sumptu iuuenis adhuc Italiam, Gallias, & Germanias nobilis Peregrinus perlustravi. Cum illo postmodum interfui primo Lubecensi congressui, cum de pace perpetua cum Suecis ageretur. In Poloniam demùm redux, cum, vale dicto Patriis laribus, Romam illam Augustißimam Nationum omnium Matrem adire, ibique mansionem fiere constituissem, Regia Castra tunc temporis ad Oppidum Zmaniec posita pertransiens, Tua promotione & beneficentia, Illustrißime & Excellentisßime Domine pensione annua donatus, literisquè Passus & commendatitiis à Regia Majestate munitus, huc me contuli, ubi literario otio meo Polona munificentia vacans, cum Eandem celebrare pro merito non valeam; defensam ejusdem à futilibus hostium calumniis, [etsi ipsæ per se apud peritos evanescere potuissent] lubens suscepi. Feci equidem hic quod in Deorum Statuis usu venit; quorum capita, cum præ altitudine floribus redimiri non possunt; Corona statuitur ad pedes. Et verè ad pedes Excellentiæ Tuæ, uti Primo Poloniæ Ministro status, Scriptum hoc meum venerabundus depono, nullo alio fine, nisi ut grati animi mei tesseram in Benefactricem meam aliquomodo promam, & erga Excellentiam tuam obligationum mearum memoriam nunquam intermorituram, saltem verbis, contestari valeam. Optimè Vale Illustrisßime & Excellentisßime Domine, meque Clientem Tuum Tuo favore prosequi perge. Dabam Romæ Quinto Non. Martii. Anno Dom. 1656.*

Entis benè dispositæ, rectique Judicii Decretum est: eum, qui in alium dicere paratus sit, omni culpâ carere oportere; ut Proverbium Vetus hæc etiam Responsio nostra in fronte gerat. Hoc non observarunt Sueci, qui in sua præliminari enumeratione, maximo præsumptionum & interpretationum apparatu, in Reges Rempub. Polonam, variarum offensionum culpam rejicere conantur, conscientia sua minimè discussa, an ipsimet à culpa in alios rejecta sint immunes. In hoc tantum non injurii, quod, cum talia figmenta ædes Veritatis introire minimè deceat, jure-meritò ea præliminari nomine insignita voluerunt. Sed, ne verbis certare velle videatur, ostendetur brevi: Primo; Quid Reges, & (nomine Reipub.) Proceres Poloniæ, vigore Pactorum Stumdorffianorum præstare debuerint: Secundo; an contraverint vel omissione vel Commissione, idque iis rebus à Suecis in suo Scripto enumeratis: & Tertio; an ipsi Sueci potius non contraverint, & insuper per præruptas Inducias Jura Gentium enormiter non violarint, & omnes terminos justitiæ & æquitatis non sint prætergressi.

Quatuor, Reges Poloniæ essentialiora, durantibus viginti Sex Annorum Induciis, & totidem Reges Sueciæ, præstare debebant.

Primo. *Omnibus hostilitatibus abstinere.*

Secundo. *In præjudicium & detrimentum alterius nihil moliri tentareve, vel per se vel per alios nec terra, nec mari.*

Tertio. *Controversias exortas, per Commissarios utriusque Gentis ad Fines Livoniæ sopire, decidereque.*

Quarto. *Tractatus intereà de pace perpetua instituere, & licèt semel iterumque non successisset, Inducias tamen sacrosanctè observare.*

Proceres verò sive Senatores Poloni, ad requisitionem Suecorum peculiariter fidejusserunt pro posse se opponere, ne à Rege suo Pacta violarentur. Et ecce paucis verbis omnia enumerata, quibus Reges Proceresque Poloniæ adstringebantur.

Dividunt hîc tempora Sueci, & asserunt alias injurias illis illatas esse tempore SERENISSIMI VLADISLAI IV. gloriosissimæ memoriæ, alias, tempore SERENISSIMI SUCCESSORIS moderni JOANNIS CASIMIRI, Poloniæ & Sueciæ Regum.

Porrò, super injuriis tempore VLADISLAI prætensis, prætextum belli

ſtati Suecos minimè fundare poſſe vel hinc patet, quod iſtæ injuriæ, (datæ tantum non conceſſæ) cum perſona etiam interierint.

Sed ne fidejuſſio Senatorum pro incompleta habeatur, & hinc deducatur cauſa belli, eaſdem injurias omnes ad lapidem Lydium facti & veritatis admovebimus.

Dicunt primo: *Tantùm abeſſe ut credi poſſit, BOTHIUM cum Militaribus copiis inſcio & invito Rege Poloniæ VLADISLAO IV. tot Provincias & Ducatus dicti Regni* (Poloniæ) *ad infeſtandum armis Livoniam pervadere potuiſſe.*

Ad hoc reſpondetur: *Bothium* Colonellum fuiſſe Cæſareum, qui certâ militum manu Gedani & Regiomonti feſtinanter & inſciis Magiſtratibus collecta, in Livoniam irrupit. An inſcio vel conſcio VLADISLAO Rege? hoc nemini conſtat, nec ipſis Suecis; qui ideo non aſſertivè ſed tantùm conſequentialiter irruptionem *Bothii* Regi Poloniæ adſcribunt, dicunt enim: *tantum abeſſe ut credi poſſit.* Magna profectò dubietas illi rei accidit, quæ credi & non credi poteſt. Deſunt ergo in hoc puncto certiſſima probationis argumenta, & nobis ſufficit, quod Senatores, acceptâ hujus facti notitia, ulteriorem collectionem militum, ulterioresque in Livonia progreſſus ſtiterunt, fidejuſſioniq; ſuæ plenè ſatisfecerunt.

Inſtant hîc Sueci, & pro maximo delicto habent, quod à Senatoribus Reipub. Polonæ Magnique Duc: Lithvaniæ, *nihil tamen ſolatii retulerint.*

Ad hoc reſpondetur; Neſcire, quid tandem ſolatii prætendant, dum omnibus moliminibus obviam itum, & motus omnes in Livonia ſedati, niſi hoc prætendere vellent, Senatores Regem ſuum in Jus vocare debuiſſe, quod Polonis non eſt uſitatum; nam, licet liberas voces Ampliſſimus Senatus habeat, nihilominus ad indignitates erga Dominos ſuos nunquam deſcendit, hoc uno contentus, quod dicendi Libertate & Modeſtia contradicendi, quaſi quibuſdam Contrariis inter ſe harmonicè certantibus, omnes Regum ſuorum conatus ad effectum ritè perducuntur.

Ad conſequentiam verò quam inde eliciunt, & ad ſuppoſitionem *de Exercitu Lithvano ad manus habito*, nihil reſpondere opus eſt, cum pluſquam certum ſit, Lithvanos tunc temporis Exercitum non habuiſſe, non poterat enim eſſe in ſpatiis imaginariis, nec colligi ni ſine Comitiorum conſenſu. Exercitum porrò paratum non habere & aliquem lædere velle, pars inſaniæ eſſet: Ergo maximè à Veritate alienum eſt, *ſcientibus & impellentibus Polonis hoc accidiſſe.* Et ecce quomodo ſtatim in principio, præſumptionibus minimè probabilibus laborare incipiunt.

Quod *Crockovius* Cæſarianus Exercituum Dux *in Pomeraniam per Poloniam inſperatè irruperit*; Verum eſt: Sed, quod à *Parte Polona avertipotuiſſet*, negatur. Nam vi Pactorum obligavit ſe Reſpub. omnem adſiſtentiam contra Suecos cuilibet denegare; ſed non invenitur in Pactis, quod teneatur cum Suecorum

inimicis

inimicis bellum gerere; cum ad hunc finem opus fuisset alere Exercitum; ad quod, memoratorum Pactorum vigore, non adstringebatur. Ex ista ratione non potuit impediri nec reditus. Imo, iste sicuti transitus tam fuit insperatus, quod multi ex Proceribus & insigniori Nobilitate Majoris Poloniæ, sese discrimini subducendo, nescii, quænam copiæ essent, & quid sibi vellent, Posnaniæ se receperunt. Et cum *Crockovius* transitus prius per Civitatem, postmodum penes eandem urgere, nec ad resistendum pares essent (numerabantur enim sub Crockovii signis septem militum millia.) transitum penes Civitatem concesserunt, receptis ante omnia pro obsidibus octo sui Exercitus Ducibus, (Vulgo Colonellis.)

Ad roborandum deinde istud prætensi hostilis animi indicium, gratis Sveci hæc adjungunt: *haud satis fuisse Polonis, Crockovio transitum indulsisse, verum etiam ex Pucensi Fortalitio, aliisq; in Borussia locis, auxilia & tormenta eidem submisisse.* Quod omne, quantum à veritate alienum sit, vel hinc liquet, quod obsidibus prædictis opus non fuisset, si Poloni ex Pucensi fortalitio dedissent tormenta & auxilia, vel talium conatuum sive consentientes sive conscii fuissent. Ad hæc, nulla tormenta habuit Crockovius quando per Poloniam transiit, præter duo parva Campestria; uti etiam verisimile est, eum celerem suam excursionem tormentorum bellicorum pondere remorari minimè voluisse.

Verumenim verò, quandoquidem de improviso & irremediabili Crockovii transitu mentio incidit, interrogare licet Svecos, quando illis transitus per Poloniam negatus fuit? Forsan tunc temporis, quando illorum Gnalis Bannerius Cæsarianis copiis circumseptus, uxorem suam cum omnibus impedimentis & curribus multa gaza onustis, adhibita mille ducentorum Equitum custodia, per Poloniam transmisit in Pomeraniam? Forsan, quando eadem Bannerii Uxor omni humanitate & securitate Posnaniæ recepta fuit absque? obsidibus? Quare Cæsariani non habuerunt hunc transitum pro Indicio hostilis Polonorum animi; imo illam spoliorum totius Germaniæ onustam, persecuti sunt, usque ad fines Poloniæ tantum, & eosdem Pertransire non ausi; Ubi è contra, Sueci Crockovium Persequentes Polonicas ditiones Suecicâ licentia ingressi eundem usque ad Fluvium Notes, & fortalitium Vsciæ insecuti sunt.

Sed prætermissâ istâ, ne gratitudo in Suecis requiri videatur, *ad enormes machinationes circa Insulam Oeseliam* transire liceat. Quia vero rem hanc Sueci tanta inolvunt nube obscuritatis, ut non facile sit conjicere, quid sibi voluerint, & de quo conquerantur, operæ pretium erit Paucis rem ut se habet, & ut gesta fuit exponere, ut toti Orbi inanitas hujus expostulationis patere possit.

Pertinet medietas hujus Insulæ ad Episcopatum Vendensem in Livonia? quæ medietas tempore Cruciferorum à Ioanne Meninghausen Vendense Episcopo, Regi Daniæ, salvo Iure retractus, oppignorata fuit, & hoc Iure in Danorum manibus ad hæc usque nostra tempora permansit. Bello denique non

 ita

ita pridem inter Suecos & Danos exorto, & subsequenter sedato, cum Rex Daniæ Christianus Quartus vigore pactorum Bromsebroensium, de integra illa Insula Svecis cederet, Rex Poloniæ VLADISLAVS, Camerarium suum *Bergkium* mittit ad præcustodiendum Ius suum, quod Ei super illius Insulæ medietate uti Livoniæ Duci competebat, ista adjecta clausula: Salvis Induciis. Unde ergo tantus fragor oritur & tanta læsio? forsan non licet tempore Induciarum Ius suum præcustodire quando silentium præjudicium inuo uit? Vel autumant Sueci, quod per illas Inducias Reges Poloniæ Ius amiserint in Livonia? & quod illis non liceat post illarum expirationem si aliter interea non fuerit Iure transactum, eandem Provinciam Armis recuperare, sicuti armis occupata fuit? Verè, si illorum Gubernator nihil majus pro Patria præstitit præter hoc, quod Bergkio sine ulla Induciarum læsione agenti, (tantum abest, quod inermis tàm ipse quàm Rex ejus Insulanos ad defectionem sollicitaverit) quod Bergkio in quam, Actum Iuris necessarium impedire conatus sit, grande præmium refert, quod tot cumulatur laudibus, & vix observatam Patriam Triumphali Coronâ non redimitur.

Quod verò subsequentem *Tentationem fidei subditorum Regni Sveciæ in Livonia* expobratam attinet; patet ex rationibus directi in Livoniâ dominii supra prætactis, licuisse semper Regi *VLADISLAO*, licuisse Successori moderno, & quousque de Livoniâ aliter non transigatur, licitum futurum fore omnibus Successoribus, illius Provinciæ Populos, quando de intolerabilibus conqueruntur gravaminibus, ad eorundem tolerantiam confirmare; quod à Suecis vocatur *Tentatio fidei Subditorum & Pactorum Violatio.* Iudicet Orbis, an Paterno directi Domini officio in Subditos, injuriosis Armis occupatos, tale nomen conveniat, & an res sit verita necne?

Ad extremum, Nihil evidentius probare potest scripti sivè mavis enumerationis Sveticæ levitatem, quam quod sequenti articulo, cum Svecus conquestus esset, certas quasdam molitiones cum Christiano Quarto Daniæ Rege, cumque Arnheymio & Baudisio in perniciem Sveciæ initas fuisse, statim postea hæc verba subjungit: *quæ singula recensere longum foret, & à proposito nobis compendio alienum.* Quasi nimirum si quid in eâ re veri haberetur, id brevitatis studio lubens omitteret. Ecce quomodo pergunt Universo illudere Orbi, & scripto publico Populorum credulitati imponere.

Sed esto quod Rex Daniæ, Arnheymius & Baudisius nescitur quid agere debuerint. Sufficit, quod ex hoc nullum Svecis evenirit damnum. Et hinc inferri potest, quod etiamsi verum fuisset, (quod nescitur nec conceditur) Senatus, impediendo ne conatus prætensi ad effectum deducerentur, suas partes egregie obivit, & suæ obligationi per totum hoc tempus plenissimè satisfecit.

Tempora jam SERENISSIMI VLADISLAI IV. emensi sumus & ullam injuriam Svecis, vel violentiam Induciis, nec à Rege nec à Repub. illatam fuisse invenimus.

Ascedit

Ascedit ergo Regium Poloniæ Thronum Serenissimus & Potentissimus Princeps ac Dominus, Dom. JOANNES CASIMIRUS, Induciis cum Possestrice Reginâ & Regno Sveciæ ex parte Polonorum integris. Videre porrò operæ pretium est, an illas (uti Sveci præsumunt) tempore sui Regiminis sive ille, sive Resp. violaverit, nec ne?

Occurrit primo grave illud crimen, *quod in commercio Literarum, cum præfata Regina latina lingua uti noluerit.* Proh Dii Immortales! Quando desinetis istis nugis illudere Orbi? Hæccine est causa bellorum? apud vos idiomata & omissio titulorum sunt præjudicia & læsiones tales, ut nonnisi ruptione Fæderum, Regnorum devastatione, ferro, igne, cædibus, & rapinis expiari debeant? Hinc clarum habet Polonia & Lithuania indicium, Moschum, vobis suggerentibus & persuadentibus, ex simili prætextu bellum illis intulisse. Equidem si daretur, Regem Poloniæ ad Idioma aliquod vel ad dandum certos & specificatos titulos ex pacto aliquo obstrictum esse, quod non datur, sufficeret in tali casu literas non recepisse.

Deinde, quod sequitur *de defectione subditorum in Livonia, etiam ad sudorem usque sollicitata, & de consiliis Riga capienda, tum quod Gentem Cozacorum sæpius in litaverit ut Livoniam irrumperet* fictionem, levitatem, & vanitatem scripti Suetici magis atque magis ostendit. Nam, quis sani judicii credet unquam, Regem Poloniæ, qui à primordiis Regni sui usque ad præsens tempus Ditiones sibi subjectas multo sudore bello tueri à multorum hostium inundatione coactus est, aliena oppugnare cogitasse, Quæ verisimilitudo, Eum Sueticas Inducias rumpere voluisse, nullo alio fructu, nisi ut novum bellum contra se excitaret, & aliis Hostibus etiam Suecos adjungeret? Quæ possibilitas, ut Cozacos, qui tanto Terrarum spatio sunt à Livonia dissiti, & hoc ipso tempore bellum ipsis erat cum Polonia, à qua se separaverant, ad aggrediendam armis Livoniam non dicam converteret, sed super hoc consilia cum illis communicaret? O veritatis amantes & Pactorum observantes! vobis dedit Deus in præmium vestræ probitatis, quod soli perspicaciam habeatis ingenii & judicii, ideo vel simplici verbo imponere aliis ad libitum posse, vobis metipsis facile persuadetis.

Verum, jam ad tractatus pacis perpetuæ Lubecæ institutos devenimus, circa quos Sveci suo scripto omnium protelationum fucatæque tractationis culpam in Polonos rejicere conantur.

Appellare hîc liceret Mediatorum Judicium, qui Viri Magni & omni exceptione majores controversiam hanc optimè decidere nollent. Ipsos siquidem non latuit, Serenissimum Regem Poloniæ illud in hoc passu præstitisse, ad quod de rigore nunquam tenebatur. Nam, cum nulla alia bellorum omnium inter utrumque Regem causa extiterit, quam quod Poloniæ Rex Sveciæ Regno spoliatus, ejus tamen nomen & titulum non omitteret, quis non videt, quod ante conclusionem totalem pacis perpetuæ, hoc titulo & insigniis cedere

minimè

minimè adstringi poterat? Nec dicatur, quod vigore Pactorum tenebatur, quia per totum Instrumentum Induciarum nihil tale positivè invenitur. Tantum in principio Instrumenti, ubi per modum narrationis utrorumque Regis & Reginæ nomina apponere necesse erat, & cæteratio nibus tituli ab utrinq; sunt suppressi. Quo medio usi sunt postmodum etiam in commercio literarum, non ex pacto sed ex placito, ad tollendas controversias. Apparet ergo, quod Rex optimus, in suppressionem tantisper titulorum & Insigniorum suornm in ipsis præliminaribus,) absque tamen præjudicio in quantum principale negotium optato effectu careret, de quo extat protestatio Legatorum consentiendo, protelationibus non studebat, sed, quantum in illo erat pacem cupiebat ut quieti & tranquillitati utrorumque populorum consuleret, quorum uni electivo Iure, alteri naturali, erant sui: nec affectum erga istos in omnem eventum cum titulo deponere intendebat.

Quod Legatos attinet, certum est, eos etiam Polono candore & sinceritate semper egisse: nec per illos stetit, quin pax perpetua in primo Lubecensi congressu totaliter concluderetur. Verum, Legati Suetici, arcano quodam fine difficultates difficultatibus nectendo, ad libitum præliminaria protrahere cupiebant; quod clarè patet ex objectionibus ad titulum & insignia Regni Sveciæ simul & una Polonicis Legatis non propositis, sed data opera meditatoque consilio de titulo & insigniis diversis egere temporibus. Intendebant nimirum vel tractatus protelationibus producere, vel in ipsis præliminaribus Ius suum injuriosum ad Regnum lucrari. Legati Poloni è contra, innixi rationi & æquitati hoc habebant in mente, non nisi cum ventum fuisset ad negotium, principale, de Iuribus & modo satisfactionis disceptare. Extat Rescriptum dilatorium Commissionis ab ipsis Legatis Sveticis subscriptum & in manibus Christianissimi Regis Legati depositum, ubi nec minimam dilationis culpam in Polonos retorquent; imo in illis sinceram faciendæ pacis voluntatem deprehendisse fassus est semper Gallicus Legatus. Quod Rescriptum, ad meliorem omnium informationem, de verbo ad verbum hic inserere placuit.

TENOR RESCRIPTI.

Cum juxta induciarum Pacta Stumdorffiana anni Millesimi Sexcentesimi Trigesimi Quinti, hortantibus etiam communibus amicis Principibus, ac Rebuspublicis, Celsissimoq; Duce Curlandiæ rem promovente in consilio pacis perpetuæ inter Reges Regnaq; Sveciæ & Poloniæ stabiliendæ, eousq; ventū fuerit, ut præfixo tempore à Christianissimo REGE Primario Mediatore cum ipsis Regibus, tum & cæteris mediatoribus, Commissarij utrinq; delecti sub finem proximè præteriti Veris, cum Christianissimi REGIS Consiliario secretio-

secretiore, & ad hoc Tractatus pacis Legato Plenipotentiario Illustrissimo Domino Petro Chanut in loco acceptato, convenerint, factum sit, ut in ipso dehinc aditu conventus, difficultates quædam subortæ moras objicerent, unde susceptum apparato multo negotium, eò prolabi jam instante hyeme videbatur, ut re prorsus infecta & penè non tentata discessio fieret. Indignum verò foret, si præter expectationem tanta molitio ad utriusque Gentis concordiam, & emolumentum instituta, incassum caderet, suadente præsertim Christianissimi REGIS Legato, & fidem interponente, quod, cum frequentibus colloquiis sinceram in utriusque partis Commissariis faciendæ pacis & ineundæ amicitiæ voluntatem deprehendisset, spes certa melioris eventus affulgeret, ejusque promovendi gratia media quædam ab eodem Legato proponerentur: Nos, sub liberâ ratihabitione Serenissimæ Reginæ Dominæ Nostræ Clementissimæ, consensimus & convenimus, ut congressus hic noster secundum supradicta Pacta Induciarum reassumatur ad vicesimam diem mensis Aprilis stilo veteri Anni Millesimi Sexcentesimi Quinquagesimi Secundi proximè instantis, quâ præfigente Christianissimo REGE, eadem tractatio pacis inchoabitur, & includetur spatio duorum mensium Maij scilicet & Iunij: quo emenso, liberum erit utrique parti à conventu abscedere, ILLAESIS INDVCIIS, quamvis negotium nondum sit ad finem perductum; nisi ex mutuo consensu terminus iste fuerit prorogatus. Et quo planior expeditiorque fiat tractandi ratio, ubi cæptum fuerit futurum istud colloquium, per continuatam Christianissimi REGIS mediationem, eodem quo suscepta est studio à sua Majestate, eademque diligentia & integritate, qua per suprامemoratum Legatum est administrata, procurabitur medio tempore, ut quæ hactenus causæ hujus conventus progressui obfuere, tollantur, ipsiusque disceptationis materia, quo fieri dabitur modo, tractabilior evadat. Hanc verò conventionem & sponsionem ita demum valere volumus, & vim habituram intelligimus, si quemadmodum eam in supradicti Legati Domini Chanut manibus concredimus, sic etiam par omninò conventio & sponsio huic nostræ ex æquo respondens à parte Poloniæ, apud D. Legatum deponatur, ab Illustrissimis, Illustribus, Magnificis, & Generosis D. Dominis Legatis Polonicis. In horum fidem præsentes literas manibus nostræ subscripsimus & sigillis nostris firmavimus.

Lubecæ, Octobris secunda die Anni Millesimi Sexcentesimi Quinquagesimi Primi.

Ioannes Adler Salvius. *Schering Rosenhanc.*

L. S. L. S.

Hans VVachtmester. *Laurentius Cantersteine.*

L. S. L. S.

Exemplar Originale Conventionis supratranscripta depositum est in manibus meis ab Illustrissimis D. D. Legatis Sueticis in eo nominatis, hic Lubecæ die duodecima Mensis Octobris Anni Millesimi Sexcentesimi Quinquagesimi Primi.

Chanut.

L.S.

De sufficientia Plenipotentiæ non possunt sine læsione veritatis conqueri Sueci, nam fuit & in primo congressu sufficientissima: tantum de Regio titulo controversia agitabatur; quem non temerè, sed ex rationibus superius allatis, Poloni jure defendebant, & Sueci allegabant factum tempore VLADISLAI, qui Plenipotentiam dederat ommisso Sueciæ titulo. Sed in secundo Lubecensi congressu, cùm Legati Poloni Plenipotentiam attulissent, ad normam VLADISLAVIANÆ conceptam, hoc est, sola omissione tituli Regni Sueciæ, adversæ partis Legati controversiam excitarunt circa sigillum, nimirum quod in eo Regni Sueciæ insignia continerentur.

Sistamus hîc nos quæso parumper & rem prout gesta fuit animo revolvamus. Moniti Legati Polonici in primo Lubecensi congressu, ut Plenipotentiam ad instar Vladislavianæ adferrent. Satis fecerunt. De sigillo nulla tunc factamentio, & in Vladislavianâ Plenipotentiâ nihil amplius erat omissum præter titulum, alia insignia omnia in sigillo continebantur. Quis ergo sanæ mentis poterit unquam dilationem hanc Polonis imputare? Imo, quis non videt

videt apertè subterfugium Suecorum, eo fine, ne pax concluderetur antequam eorum secretæ in perniciem Poloniæ molitiones opportuniori tempore erumpere possent?

Pergunt nihilominus ulterius & queruntur, quod *quamvis Rex Poloniæ significasset velle se Legatos suos Reiquepub. Polonæ Stockolmum mittere, ut coram Rege* (Possessore moderno Sueciæ) *tractatus pacis auspicarentur absolverenturque Nihilominus missus tantùm Internuncius, qui nullas ad tractandum statuendumque de pace perpetua plenipotentias adduxit.*

Quali majore documento, opus est ad probandum, conclusionem pacis impensè desiderari, præter hoc, quod quis se offerat ad locum Residentiæ alterius Legatos mittere? Præstitit hoc de facto Rex Poloniæ, qui non tantum Internuncium illum, sed paulò post Comitem de Leszno Palatinum Lanciciensem Principem Virum Genere, experientiâ & dignitate in Rep. eminentem Legatum Suum extraordinarium, cum alio Legato Viro Illustre, cujus nomen nos huc usque latet, Stockolmum misit plenariâ instructos potestate, quos nihilominus oblivione præterierunt.

Præteriissent forsan etiam Internuncium, nisi subjungere voluissent querimoniam de annis Regnorum ad calcem literarum fidei adnotatis, quod pro non parvâ injuriâ reputant. Sed discant, Poloniam nomine plurali quandoli-beruti posse sicuti Gallia & Hispania, & de facto aliquando utitur: & assuescant non indignari, quando Rex solius Poloniæ annos suorum Regnorum ad calcem literarum in plurali annotare jubet, nam unum Poloniæ Regnum ex pluribus Regnis, imò vastis Imperiis coaluit. Quis enim nescit, dividi Poloniam in Majorem & Minorem? Quis, Ducatum, imò Imperium Kioviense, olim ipsis Orientis Imperatoribus formidabile, extitisse dubitat? quod, ni Schisma obstitisset, longo temporis cursu titulo & reipsâ, dignitate potentissimi Regni gavisum fuisset. Quis ignorat, fuisse aliquando Haliciæ Regnum, quod nunc per incorporationem Russiæ, Poloniæ Minori adjunctum est? Ex quibus rationibus exemplo aliorum Regum, Regi Poloniæ etiam jurè tribui debet titulus Regis Poloniarum, vel Regnorum Poloniæ quod unum est.

Sed audiamus, amabo, quid non licere Regi Poloniæ prætendunt Sueci: *Sed quod inter præcipua* (inquiunt) *merito censeri debet ne quidquam intactum relinquerent Rex Poloniæ, quo jugulum Status Suetici posset, peregrinas etiam classes in mare Balticum non ita pridem inducere est conatus; fœderaque cum variis Principibus Populisque qui dictum mare accolunt ac frequentant inire, S. R. Majestate sola exclusa; ut luce Meridiana clarius sit, dictas classes adversus S. R. Majestatem Regnumque Sueciæ fuisse destinatas.*

Novum vere & insolens genus querimoniarum. Sueciæ Regi eum penitus nulla superesset ratio de Rege Poloniæ expostulandi quasi molitus aliquid fuisset adversus Sueciæ Regnum, gravissimè conqueritur, non quod externas classes in mare Balticum induxerit, sed quod eas inducere conatus sit. Queri-

tur, non quod cum exceptione Regni Sueciæ fœdus sancitum fuerit, sed quod sancire id voluerit. Queritur, non quod violato fœdere classem adversus Sueciam Poloniæ Rex instruxerit, sed quod nimirum hoc in animo habuisse videatur. Cum quo tandem justam causam bellandi non habebunt Sueci, si tales præsumptiones ad arma justificanda sufficient.

Sed esto: Remotarum gentium classes ad mare Balticum invitaverit: Fœdera cum diversis Principibus & Populis statuerit, quid tum? dummodo non adversus Sueciam, fœdus non violatur, non infringuntur induciæ. An ergo regnante Rege Sueciæ nemo regnabit? nec licebit Regibus instruere classem, aut fœdus sancire quando ita videbitur, cum hoc semper authoritati summæ conjunctum sit? Quare Sueciæ Reges quando illis libuit hoc jure usi sunt & nunc utuntur? Unde istud Privilegium quod mare Balticum soli Regno Sueciæ adstrictum sit Polonis & Danis exclusis? Nonne stupiditas summa foret, Reipub. Polonæ liberum usum Maris vel negare vel controvertere, quæ integro littori à Cassubia Pomeraniæ contermina incipiens, usque ad fines Moschoviæ dominatur? Satis, me hercle, impedimenti habet navigatio ab instabilitate & ferocia ventorum. Quid putamus, quale impedimentum habitura foret si etiam nutum Suecorum ad pandenda in Mari Baltico vela expectare oporteret.

Verum enimvero, ad quid perditio ista temporis? probando nimirum, Inducias tempore Serenissimi *IOANNIS CASIMIRI* moderni Poloniarum & Sueciæ Regis ex parte ejus inviolatas semper mansisse. Ipsimet Tractatus pacis, Lubecæ & non in finibus Livoniæ instituti, abunde testantur, Indicias ipsas nunquam per ipsum violatas, fuisse. Nam, in casu violationis, ex præscripto ipsarum Induciarum, utriusque Gentis Judices, petente parte læsa, ad fines Livoniæ congregari opus fuisset. Patet ergo, nullam fractionem fœderum ex parte Polona intervenisse & tractatus Lubecenses institutos fuisse tantum, ut de perpetua pace stabilienda durantibus induciis consilium iniretur.

Sed, & ipsimet Sueciæ Legati circa discessum ex primo Lubecensi congressu (uti ex præinserto Rescripto, literis Reginæ Christianæ ad Legatum Gallicum datis postea confirmato, videre est) testati sunt, se unanimi consensu & propter difficultates quasdam subortas congressum & tractatus pacis in aliud tempus differre *INDUCIIS* tamen *ILLÆSIS* manentibus.

Hoc idem demum Rex Possessor modernus Sueciæ in literis denunciatoriis injuriosæ suæ assumptionis ad Regnum *ILLÆSAM CONTINUATIONEM INDUCIARUM* diserte confirmat; Quarum literarum ecce tenor sequitur.

TENOR

TENOR LITERARVM.

NOs Carolus Gustavus Dei Gratia Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Rex, Magnus Dux Finlandiæ &c. &c. &c. Serenissimo Principi, Fratri, Consanguineo Vicino & Amico Nostro charissimo, Domino IOANNI CASIMIRO Regi Poloniæ Magno Duci Lithvaniæ &c. &c. &c. Salutem & omnia prospera.

Serenissime Princeps, Frater, Consanguinee Vicine & Amice Charissime. Cùm illius motu, qui cuncta mortalium disponit Regesque Regnis dat, visum sit Serenissimæ ac Potentissimæ Principi ac Dominæ, D. Christinæ Dei gratia Suecorum Vandalorumque Reginæ, Magnæ Principi Finlandiæ &c. &c. &c. Matri Nostræ, omni filiali cultu ac veneratione prosequendæ, plusquam Materna cura amoreque erga Nos, atque certis de causis gubernaculis Imperii hæreditarii se abdicare, summamque rerum ad nos, accedente omnium Ordinum hujus Regni consensione, transferre, sequentibus confestim coronationis nostræ solemnibus, alienum ab Officio animoque nostro fore judicavimus, nisi exordio Regiminis nostri DEVM Optimum Maximum precaremur, ut hoc Orbi Christiano, nobis Regnoque Nostro & Serenitati Vestræ, communibus qui Amicis felix ac faustum esse velit, & Serenit. Vram, considerantes scilicet illum propinqui sanguinis nexum, qui nos cum eâdem jungit, atque antiquam illam inter utraque hæc Regna necessitudinem per complures jam annos Induciarum Pactis restauratam continuatamque de hisce Imperij nostri auspiciis edoceremus, atque omnia prospera Serenitati Vræ Poloniæque Regno ac Populo comprecaremur; denique Officia Nostra paratissima, & quæcunque ab Amico & tam propinquo sanguine procedere possunt, fidem optimo affectu deferremus. Proinde, si qua in re gratam Serenitati Vestræ operam præstare poterimus, est quod Nobis indicet, ita de Nobis dispositura, quemadmodum utrique Nostrum conducere existimaverit, prout Nos etiam confidimus, Serenitem Vram hunc affectum Nostrum pari erga Nos Regnumque Sueciæ voluntate pensaturam Has literas perferendas, & si opus fuerit explicandas uberius tradidimus Ministro Nostro Dantisci Egregio & Spectabili nobis sincere fideli Ioanni Kock, quem ut Serenitas Vestra Nostri causa benevolentia sua complecti velit, rogamus, confidimusque. Quibus finientes DEVM veneramur ut Serenitatem Vram tueatur florentem & incolumem, lætisque & secundis rebus semper gaudere sinat. Dabatur in Regiâ Nostrâ Stockolmensi die 3. Iulij Anno Domini. 1654.

Serenitatis Vestræ,

Bonus Frater Consanguineus & Amicus.

CAROLUS GUSTAVUS.

Ex quibus argumentis & documentis, præſertim verò ex propria ipſo-rummet Suecorum confeſſione unicuique clare patere poteſt, Reges & Rem-publicam Polonam ſanctitatem Induciarum nec ommiſſione nec commiſſi-one unquam violaſſe, quod ad probandum aſſumpſeramus.

Examinandum nunc reſtat Tertium Reſponſionis noſtræ punctum, nempe, an Sueci eaſdem obſervarint: an ſtudium pacis & amicitiæ, quod ple-no ore ſonitant, actionibus comprobarint: & an juſtè arma ſumpſerint ad Po-loniam invadendam, nec ne? & quidem exordio ab illa actione ſumpto, quæ & ſi parum vel nihil ad rem præſentem facit, tantoperè nihilominus in ſcripto Suetico decantatur, & pro irrefragabili ſinceræ amicitiæ ac propenſæ volunta-tis argumento allegatur.

Jactant enim, Reginam Chriſtinam poſt mortem REGIS VLADISLAI, Sereniſſimos Principes ejus Fratres Poloniæ Ordinibus literis ſuis ita com-mendaſſe, ut ejus interceſſione Sereniſſimus *IOANNES CASIMIRVS* Regnum adeptus ſit, inde inferentes magnitudinem amoris quo Suecia in Principes Po-loniæ ferebatur; ſtudium pacis & confidentiæ ſtabiliendæ quod in ſinu fove-bat: & gratitudinem, quæ ab iiſdem Principibus illi debetur.

Reſpondendo: omittere liceat narrationem injurioſi conatus Ducis Su-dermaniæ Caroli, quia quibuſdam malis Conſiliariis ſpecie politicæ prudentiæ circumventus & ſeductus, Anno 1595. Regem Poloniæ & Sueciæ SIGISMUN-DUM III. nepotem ſuum Regno hæreditario ſpoliavit, quod (DEO volente) ſe orſivo ſcripto examinabitur, & tantum ſufficiat innuere Domum Carolinam intuitu iſtius ſpolii obſtrictam fuiſſe Domui SIGISMUNDIANÆ non tantum a-pud Ordines pro Regno Poloniæ intercedere, verum Regnum ipſum Sueciæ reſtituere. Sed ad alia,

Tenebatur Regina, Principibus Polonis hoc officio ſuffragari ex gratitu-dinis nexu, regia illa nempe animi magnitudine devincta, quam VLADIS-LAUS, Guſtavo Chriſtinæ Parente mortuo, exercuit; qui cum turbas tum tem-poris in Suecia excitare potuiſset, tenera tamen atque infirma ejus ætate ad pri-vatam utilitatem abuti noluit.

Tenebatur, ex communi conſuetudine, nec officium hoc Chriſtianam prætermiſiſse decebat, quin magis ſuæ exiſtimationi quam alterius utilitati no-cuiſset. Turpe enim & indecorum videri poterat hoc Judicii ſui teſtimonium Sereniſsimo *IOANNI CASIMIRO* Conſanguineo ſuo ſaltem ſpecie tenus non impertiri, quod illi tot Principes non tam arcta cum eo conſanguinitate con-juncti, propenſa tamen animi voluntate tribuerunt.

Sed eſto: non potuit patere Sereniſſimo *IOANNI CASIMIRO* via ad Re-gium Poloniæ Thronum conſcendendum, niſi ex Suecorum Principum lite-ris. Scripſerunt. Conſcendit. Verum cum ex iſta ſuperficialitate de intentione, qua ad hoc factum accellerunt minimè conſtet, operepretium erit illam ex

ſubſecu-

subsecutis actionibus indagere, ut quid & quantum ipsis debeatur, inde metiri possit.

Emanarunt haud multo post (certè ex consilio Suetico) sub Christinæ nomine literæ, (quarum Originale extat) quibus defectio Civitatis Gedanensis sollicitabatur, & modus executionis proponebatur ordiebaturque. Sed frustra. Novit namque prudens & circum specta illa Civitas semper metiri, quantum honorificæ Quietis & non fucatæ Vtilitatis ex Polonici Imperii & suæ Fidelitatis mixto illi resultet. Eccè. Claudicamus in principio Concordantne hæc? commendare aliquam ad Regnum & statim primarias ejus Civitates clavesque Provinciarum ad defectionem sollicitare.

Deinde, Vice Cancellarium Poloniæ Jure mediante degradatum, consensuque omnium Ordinum Perduellem declaratum fovere Stokolmi, pensione etiam adhibitâ, non dubitârunt; nec ab hoc abducere illos potuerunt vel punctum secundum essentiale pactarum Induciarum, cui contraveniebant; vel respectus Juris Gentium, quod lædebant exemplo omnibus dominantibus pernicioso. Forsan meditabantur illo uti ad amorem conciliandum inter Regna, & amicitiam sinceram ineundam inter Reges; & unicuique volenti fuisset credibile, nisi hæc duo sequentia omnem fidem corrupissent. Primum: miserat Regina Christina, Internuncium suum cum Literis ad Serenissimum modernum *Regem Poloniæ*, sed principaliter in mandatis habuit (patuit ex facto) complures literas clanculum distribuere à prætacto Vice Cancellario ad Optimates quosdam virosque Nobiles datas, quibus eos non obscurè ad perfidiam hortabatur. Et cum ex eis multi ipsas illas literas Regi obtulissent, Rex vero literis suis apud Reginam de hoc conquestus esset, Magnanima illa Princeps vi veritatis convicta conticuit, nihilque ad literas respondere jussit. Secundum: Manifestum ejusdem Vice Cancellarii Stokolmii typis mandare permiserunt, quo Majestatem Regiam Legitimi Domini sui enormiter lædebat; insultabat Patriæ; in viros conditione, qualitate, gradu Illustres debaccabatur; & Rebellionum omnium Parentes (Odium & Contemptum Regis & Regiminis intellegimus) in Populis excitare conabatur. Reverà si hæc amoris sunt effectus & signa desiderii sinceræ amicitiæ ineundæ, liceat alia nomina ab omnibus ante actis sæculis in summo pretio habita, in posterum detestari.

Cosaci quoque in sua contumacia confirmati & ad fœdus cum Reginâ invitati, satis testantur, Suecos Regem optasse, sed (moribus antiquis) illum sine Regno videre voluisse. Verebantur enim, ne per pacem & unionem partium Polonam Rempub. constituentium, occasio invasionis præmeditatæ ante armorum præparationem elaberetur, & spe præconcepta dilatandi Imperii frustrarentur.

Moschici

Moschici demum Legati, tertius jam labitur annus, Regiam Majestatem Leopolim adeuntes, hoc inter colloquia cum Senatu fassi sunt accepisse nempe à Suecis, quod ommissio Titulorum in privatorum literis ex privatâ occasione ad Magnum Ducem suum datis, crimen sit pacem & quævis fœdera rumpere valens; ut non obscurè inde colligi possit, Tractatus cum Legatis Ejusdem Magni Moschorum Ducis eodem fere tempore à Suecis Stockolmii habitos & (quod publicum Jubilum cum tormentorum explosione indicavit) conclusos, circa aggressionem Lithvaniæ versatos fuisse, quod & eventus paulò post confirmavit. Ut taceamus cum aliis Principibus relationem ad Poloniam habentibus, & cum variis ejus Subditis tentata molimina, factas pollicitationes, & data consilia, ut illos cum Poloniæ præjudicio aliquomodo pervertere possent.

Uno verbo: Apparet Suecos illud hic consulto fecisse, quod Figulis, quando vasa statim post elaborationem frangunt, casu accidit, quos, si quis tunc causæ ignarus inspiceret, crederet facile, illos non ad usum aliorum vasa finxisse, sed illa eâ intentione elaborâsse, ut aliquid ad destruendum haberent.

At, hæc incidenter Sufficit, superiori narratione Actionum sub regimine Christinæ subsecutarum, breviter nos ostendisse, non habere Suecos reale fundamentum unde inferant vel amorem, vel amicitiæ pacisque studium, & multominus ullum obligatorium actum erga Regem & Rempub. Polonam ex illorum consiliis processisse, imò potius hostilis animi signa undiquaque apparere, & (quod majus) ex parte illorum Fœdus & Inducias multoties fractas & enormiter violatas fuisse.

Sed & ultra processerunt, nam vix Christina, Sueticorum consiliorum violentiæ forsan impatiens & pertæsa, Regno se abdicaverat, cogitationes Regnum Poloniæ tot hostium inundatione obrutum devastandi serio amplexi, illius Regem repentinis & minimè anteà manifestatis armis, contra omne fas & æquum adorsi sunt.

Nos hucusque prætextus omnes justi belli è medio sustulimus, &, re, ut durante toto hoc tempore Induciarum gesta est, accurate enucleata, quomodo Induciæ à Suecis ipsis multifariam violatæ sint, in medium protulimus. Ad duo tantum Suetici Scripti puncta nihil respondimus consulto hîc reservata, ut probata prius Polonorum innocentia & Suecorum culpa, de eorum etiam animo paci semper adverso, clariorem indè consequentiam eliceremus.

Dicunt enim primo, in Pactis extare: *quod licet Tractatus pacis perpetuæ semel iterumque non successisset, firmas nihilominus & inviolabiles manere debuisse Inducias*; quod & nos fatemur. Posteà subjungunt: *attamen cum nihil præsidii in Pactis*

habuerit

habuerit Sac. Reg. Mtâs, quippe toties à Rege Poloniæ violatis, ad arma recurrere necessum quidem fuit (& paulò post) *nec sine maximo detrimento Sac. Reg. Mtis Regniq; Sveciæ expectari Pactorum exitus potuisset, tam frequentibus & exitialibus Regis Poloniæ machinationibus.*

Secundo: *contra sensum esse Pactorum, ut pluries quam bis Commissarii utriusq; gentis convenirent, nam verba illa semel iterumq; non pro pluries repetitis vicibus accipi debere, sed pro binis tantum: ne repetitus sæpissimè congressus, mentes exacerbaret, & Partes omnium gentium ludibro exponeret, maximarumq; impensarum causa esset.* Hæc illi, per modum responsionis ad Regis Poloniæ objectiones Spiritu Prophetico prævisas, scribunt: & excusatione non petita manifeste semetipsos accusant & convincunt.

Sed, ut evidentius pateat, reducamus in unum illorum duorum punctorum sensum. Prætendunt Sveci vigore Pactorum non teneri nisi ad illos duos congressus jam præteritos: & ne illis objiceretur, quod questio non sit de reiteratione congressus, sed de integritate Induciarum, subjungunt: debuisse Inducias rumpere quia securitatem non habebant contra exitiales machinationes Regis Poloniæ.

Negare imprimis necesse est, verba illa *semel atq; iterum* bis tantum significare; ne fateri videamur, Latium à Sveciâ interpretationes recipere debere. Nam, Latinâ linguâ bis notat dualitatem; iterum verò, numerum quoties libuerit sumptum. Et communiter dicitur, res decies centies, &c. iterata, non dualisata.

Ostensum deinde est superius, Regem Poloniæ nec cogitatione Inducias violâsse, tantum abest, quod aliquid contra Regem Regnumque Sveciæ molitus sit. Præterea, Rex Possessor modernus Sveciæ, Literis præinsertis in Iulio Anni præteriti Millesimi Sexcentesimi Quinquagesimi Quarti ad Regem Poloniæ datis, non solum illæsam illam continuationem Induciarum, quam Nos asserimus, confirmat; sed penè totus in contestationibus amoris, & omnium prosperitatum appræcationib9, diffunditur. Propinqui sanguinis nexum commemorat, & gratam suam operam si in quâ re præstare poterit, verbis affectu plenis offert. At, post annum insperatè & inter pacis Tractatus, Regnum illi invadit, occupat, devastat: Loca Deo Sacra polluit: Provincias cæde, cineribus, & ruinis implet: omnia susque deque vertit. Quidnam tam grande committere potuit Rex Poloniæ unius anni spatio, quod jugulum Regni Sveciæ non esset ab ejus insidiis securũ? Quod necesse foret, vel ad vim propulsandã, vel ad incolu-

nitatem tuendam, faces aptare dextris & enses? Scrutemur quid fecerit Rex Poloniæ illo anno, & quid illi acciderit, ut inde colligere possimus illius in Sueciam animum.

Sanè nihil inveniri potest præter hoc, quod, sacramento pacis perpetuæ securus à Magno Duce Moschoviæ bello adorsus fuerit: & quod totâ hyème, ab eodem cum Cozacis conjuncto, pello distentus, Exercitum suum aliquatenus debilitaverit. Ergo non ullæ injuriæ, non ullus timor exitii; non petitum jugulum, sed simpliciter, occasio commode invadendi & occupandi Regnum, Suecos ad frangendum fœdus & violandas Inducias impulit.

Sed esto: non tenebamini, juxta vestra commenta, nisi bis tantum Lubecam congredi: Rex Poloniæ otiosus & altissimâ pace fruens, occupationem Regni Sueciæ, juxta vestras suppositiones, assiduè meditebatur: uno verbo, non eratis Induciarum sanctitate securi. Quare ergo non amplexi estis pacem, quam vobis citra omnes sumptus itinerum & citra quævis Gentium ludibria, obtulere domi vestræ Stockolmi Legati Poloni æstate præterita? quare iisdem, quando prævidenti prudentia omnibus vestris protelationibus & subterfugiis obviam ibant, respondistis, velle vos sub clypeo pacem tractare? Profecto, in eum qui Jure agere & satisfacere paratus est, nefas bellum sumere, tanquam in Inimicum. Jure, idcirco, obstupûere optimi Legati, quando loco tractationis pacis, bellum illis Stockolmi primum denunciastis: & exprobrantibus illis, vos sine ullâ justa causâ, & sine denunciatione belli Regno innoxio arma inferre, famam publicam clarigationem supplere respondistis: Famam nempe illam, Cujus incertitudine neminem petebatis, quia omnes: Cujus rumoribus atque auditionibus nunquam permovetur Prudentia, ut de summis rebus sacramento firmatis temerè consilia ineat. Nihil demum proficere potuerunt etiam si, quid tandem futurum esset de summa rei controversæ, ut injusta arma vestra sisterent, in ipso Legationis suæ exordio declarassent. Sed etiam post invasionem Regni, quare pacem toties oblatam semper elusoriis verbis repudiastis? nonne hinc clarè patet vos bellum contra omne fas & æquum omninò voluisse, tempus advenisse rati, quo ea omnia perfici poterant, quæ in consilio vestro de occupandâ Prussiâ; de subjugandâ Daniâ; de redigendâ navigatione maris Baltici in absoluta vestra potestate; de augenda hoc modo vestra potentia, & de evertendo demum utroque Romano Imperio, vastra cogitationum circumrotatione, à multis annis moliebamini? Quicquid sit, obiter & sobriè hæc omnia tangimus, serie namque abutrinque gestorum sincere præmissâ, intentionis utriusque Partis liberam consequentiam Orbi relinquimus. Nobis quippè sufficit certocertius scire, DEUM, fractorum juramentorum justum vindicem, veritatem ostensurum esse, & eos, qui mala fide & dolo aliquid gesserint, certissimè tandem confusurum & puniturum.

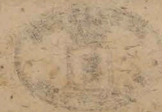
Habitus,

Habetis, *IMPERATOR* & *REGES*, cæterique Europæ *PRINCIPES*, qua fide cum Regno Poloniæ actum sit ab illis ipsis Suecis, qui Vestram approbationem non ita pridem sibi conciliare studebant; Vosque Generosissimæ Regni Poloniæ Gentes, inter tot fortunæ vicissitudines, animum ne despondite; imo hæc duo pro certissimis habetote: *Præpotentia Imperia, agitatione rerum, ad priscam fortitudinem & virtutem excitari: & quod nulla quamvis minima Natio cito ab adversariis deleri possit, nisi propriis simultatibus, se ipsam consumpserit.*

FINIS.

1285

